

Howard Cruse

undergroundista
uranuurtajaksi
kypsällä iällä

Jos pitäisi mainita yksi henkilö, joka on eniten vaikuttanut homosarjakuvan nousuun Yhdysvalloissa, vastaus olisi helppo: Howard Cruse, Gay Comix -lehden ensimmäinen päätoimittaja ja johdonmukaisesti omista sarjoissaan kohti avoimutta kulkenut sarjakuvantekijä.

Kalervo Pulkkinen

Howard Cruse on syntynyt 2.5.1944 Birminghamissa, Alabamassa. Hänen isänsä oli saarnamies, joten uskonnollisen ahdistuksen liittyminen homona kasvuun oli myötäsyntyistä. Howard opiskeli taideaineita (BA) Birmingham Southern Collegessa (valmistui 1968) ja Penn State Universityssä.

Sarjakuvan piirtämiskurssin Howard oli käynyt jo 1960-63. Suurimpiin vaikuttajiinsa hän lukee Al Cappin, Milton Caniffin, Crockett Johnsonin, Walt Kellyn, John Stanley, Robert Crumbin, Aline Kominskyn ja monet monet muut. Omia erityisiä suosikkeja ovat viisikymmenluvun Pikku Lulu ja nykyisistä Naughty Bits.

Comics Journal omisti värikantensa lisäksi 32 sivua Crusen runsaasti kuvitelle haastattelulle jo vuonna 1986 (Comics Journal 111, Sept. 1986). Tuo artikkeli on lyhennettynä kirjassa "The New Comics" (Berkley Books, New York, 1988).

Cruse kuuluu siihen amerikkalaiseen sukupolveen, joka uskoi, että taide voi muuttaa yhteiskuntaa. Erilaiset liikkeet saivat sympatit, mutta poliittikoihin ei luotettu.

Howardkin liittyi väkijoukon ja Martin Luther Kingin kanssa "We shall overcome" -lauluun neljän mustan lapsen hautajaisissa, jotka olivat kuolleet liberaalin baptistikirkon terroriräjäytyksessä.

Howard Crusen tuotantoa on julkaistu monenlaisissa sarjakuvalehdissä:

Comies from Mars, Snarf, Bizarre Sex, Dope Comix, Gay Comics, Anything Goes ja Barefootz Funnies. Aiheet liikkuvat lehtien nimien mukaisesti huumeiden ja seksin välimailla, mutta aina välillä sivuttiin myös homokysymystä - esimerkiksi motskarikundin keuhkellessa pervontappotauksellaan, kun kerrankin tapaa oikean homotaitelijan - ja lopulta pyytää nimikirjoitusta peräpeiliinsä (omaan, ei prätäknsä).

Howard Crusella oli oma vakaa kannattajakuntansa jo underground-sarjakuvien piirissä. Hänen hupaisan psykedeelinen huumorisarjansa "Barefootz" oli silloin hänen tunnetuin työnsä. Pikku Lulun henki lymyää taustalla, kun Cruse käsittelee aikuisten asioita lapsenoloisilla hahmoillaan.

Päähenkilö Barefootzin, taiteilijaverinsa Headrackin ja tyttöystävänsä Dollyn isot päät ja isot jalat yhdistyvät kyllä yhtä lailla eläinsarjojen perusteisiin. Huumori syntyy arkipäivästä, joskin se arkipäivä on undergroundin arkea: kevyitä huumeita, ahdistunutta seksiä ja keittiön torakka-armeijoita.

Kaapista kannustajaksi

Nyt 51-vuotias Cruse on ollut uttara sarjakuvantekijä: säännöllisesti ilmestyviä sarjakuvia siis 1970-luvun alusta lähtien. Hänen alkuperäinen ympäristönsä, underground-lehdistö hyväksyi kyllä huumeet ja seksin, mutta sietä myös homofobiaa, joten Crusekin oli ammatillisesti kaapissa 35-vuotiaaksi, vuoteen 1979.

Silloin Kitchen Sink Press pyysi häntä toimittamaan uutta "Gay Comix" -lehteä. Hän olikin neljän ensimmäisen numeron päätoimittajana, lehden ilmestyessä kerran vuodessa.

"Kun undergroundin perusidea on purkaa joukkotiedotuksen valheellista todellisuuskuvaa, oli henkilökohtaisesti vaikeaa olla jotakin muuta kuin täysin avoin myös oman itsensä suhteen."

"Gay Comixissa" Cruse etsiytyi kohti realistisempaa sarjakuvaa, yhä toinen jalka (vai käsi?) huumorisarjoissa. Syntyi omintakeinen, hyvin pitkälle hiottu piirrosjälki, jossa huumorisarjan pehmeän ja pyöreän oloinen pohja on varjostettu kulkukaammaksi ja synkemmäksi, sanalla sanoen elämäntaiteeksi.

Crusen merkitys alan ja 'alan' miehenä kasvoikin noina aikoina yli omien sarjojen. Hän kokosi ja kannusti jatkoon kokonaisen sukupolven nuoria amerikkalaisia homopiirtäjiä päätoimittajaksuudellaan.

Naapurin poikia

Vuodesta 1983 aina 1989 asti Advocate-lehti julkaisi hänen jatkuvajuonista sarjakuvansa "Wendel", jonka idena oli kuvata naapurin homojen ja lesbojen normaalia elämää - aivan niin, hyvin normaalia elämää todellakin. Päähenkilö oli nuori homomies Wendel, ja sarjan muut henkilöt hänen ystäviään, työtovereitaan jne. Kuvattiin elämää sellaisena kuin tuonikäiset homot sitä elivät.

Wendel Trupstock tutustuu sarjan mittaen Ollie Chalmersiin ja muuttaa tämän kanssa yksin. Ollie on eronnut, joten Wendel saa opetella myös seränä olemisen jalaja taitoja Farley Chalmersin - alias Branman ja kissansa Clawboy - kanssa. Tuttavapiirin naisia ovat lesbopari Deb ja Tina sekä Ollien etäisempi ex-vaimo Carol.

Eri lehdissä julkaistuja Crusen sarja-

kuvia ovat olleet "Barefootz", "Wendel", "Count Fangor" sekä "Doctor Duck". Yksittäisiä sarjoja hän on lisäksi tehnyt lehtiin Village Voice, Heavy Metal, Artforum International, Starlog sekä jopa Playboy. Kirjoiksi hänen sarjakuviaan on koottu seuraavasti: "Wendel", "Dancin' Nekkid with the Angels", "Wendel on the Rebound" ja "Early Barefootz".

Ehkä selkeimmän kuvan kehityskulusta antaa "Dancin' Nekkid with the Angels", jonka vanhin sarja on "Unfinished Pictures" (ilmestyy Laaki-albumissa nimellä "Piirtäjän pulmia), vuodelta 1974. Se samoin kuin Laakissa 1993 ilmestynyt UFO-tarina ovat maailmalla

Pikku L*!* - ei siis missään nimessä Lulu!
© 1978 Howard Cruse, julkaistu Kitchen Sinkin lehdessä Snarf 8

eniten julkaistua Crusea.

Mainitussa albumissa aiheamaailmaan astuu mukaan itse kuolema, joka luonnollisesti tuli muutenkin voimallisesti mukaan homokulttuuriin 80-luvun puolivälissä. Yhä Cruse kuitenkin käsittelee kaiken huumorin läpi, tosin mustan.

Cruse on myös aina ollut hyvin ajan-kohtainen. Kun hän elämäntoverinsa Ed Sedarbaumin kanssa alkoi toimia Queer Nation -liikkeessä, käsittelee hän sarjakuvassaan ns. outingin (eli julkisuudessa esiintyvien kaappihomojen paljastamisen) moraalisia ongelmia ja NEA:n (kansallinen taiderahasto) naurettavaa homopolitiikkaa.

Vaikka Cruse onkin jo ammatillisesti arvostettu tekijä, hän kohtaa yhä sarjakuvatapahtumissa kollegoja, jotka kiertävät hänet kaukaa. Kannustusta tullee lähinnä silloin, kun joku hänen sarjoistaan lohtua tai kannustusta saanut nuori homo tulee kiittämään. Howard sanookin, että ura olisi voinut olla kaapissa menestyksekkäämpi taloudellises-

ti, mutta taiteellisesti hän myöntää kehittyneensä vasta kaapista tulon jälkeen.

Erilaista DC-tuotantoa

Crusen viimeisin työ, neljän vuoden ajan tekeillä ollut "Stuck Rubber Baby" on aivan vastikään ilmestynyt Yhdysvalloissa. Se on aikuista sarjakuvaa aikuisille lukijoille, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa vakavaa aihetta ja vakavaa grafiikkaa, mutta huumorin kautta suodatavaa kerrontaa. Cruse itse uskoo, että uusi kirja on ainutlaatuinen lähestymistavaltaan.

Kirjaa ovatkin jo ennättäneet kiittää niin Will Eisner kuin Scott McCloudkin. Eisner: "Tämä on vaikuttava lisä graafiseen kirjallisuuteen." McCloud: "Se saattaa olla fiktiota, mutta Howard Crusen eppisen graafisen romanin jokainen ruutu tuntuu unohtu-

sisältämänsä seksin takia, vaan siksi, että se herättää lukijassaan monenlaisia ajatuksia ihmisyydestä yleensä ja amerikkalaisesta kulttuurista erikseen. Onko pahempaa olla homo vai nekrujen kaveri? Crusen mukaan kumpikaan ei ole has-sumpaa.

Teos on 224-sivuinen albumi, tai kuten siellä päin sanotaan, graafinen romaani.

Aiheena on ihmisarvo rotuun tai seksuaaliseen suuntautumiseen katso-matta. Sitä on verrattu muun muassa kirjaan "Kuin surmaisi satakielen". On myös sanottu, että siinä Spiegelmanin "Maus" kohtaa Baldwinin "Huoneen Pariisissa".

Syvä etelä ahistaa

Tarina sijoittuu menneeseen aikaan, Kennedyjen aikaan, kuusikymmenluvun alkuun ja pienen etelävaltiolaisen kaupungin laitamille, missä Tolland Polk asustaa pienessä puutalossa Riley Wheelerin ja Mavis Greenin

li viikolla, mutta emme vielä ehtineet saamaan sitä käsiimme. Jutun yhteydessä olevat kuvat ovat työvaiheesta, joten pieniä muutoksia on voinut tapahtua vielä ennen kirjan julkaisemista. Vasta muutamia arvosteluja oli ehtinyt ilmestyä ennen juttumme lähtöä painoon.

Eräät kriitikot löysivät vaikutteita Spiegelmanin "Mausista". Out-lehti ot-sikoikin: "Of Maus and Men" ja kiitteli Crusen piirrostekniikan kypsyyneen ta-kautumilla, ristikkäisleikkauksilla ja sa-tunnaisella surrealismilla maustettuun realismiin. Taustatutkimuskin on ollut melkoinen, esin maailmasta ajan aktivis-tien haastatteluihin. Kustannustoimittajille Cruse antoi periksi Kuuban ohjus-kriisin pois jättämisessä, mutta Toland Polkin homoseksuaalisuudesta hän ei tinkinyt keskeisenä aiheena.

Kysyessäni, mitä tämän neljän vuo-den työn jälkeen on tulossa, ei Howard osaa vastata mitään, sillä takki on tyhjänä ideoista näin ison projektin jälkeen, ja nyt on menossa teoksen julkistamis-kierros, joka vaatii sekin henkistä latau-tumista, piirustuspyödyän ääressä yksin istumaan tottuneelle sarjakuvantekijälle.

Suomessa Crusen töitä on nähty

Yhtelö kertoo mielipiteensä vähemmän hienovaraisesti syvässä etelässä.

© 1995 by Howard Cruse. Stuck Rubber Baby is a trademark of Paradox Press. All rights reserved.

kanssa. Kun Sammy Noone tulee laivas-tosta lomille kaupunkiin, alkaa tapahtua. Sammy soittaa savi-kiekkokkoja, joilla laulaa Anna Dellyne, sit-temmin uskoon tullut paikkakunnan mustan pastori Harland

Huuli- ja Laaki -lehdissä ja kohta jälleen Laaki-albumeissa.

Howard Cruse on lähes koko piirtä-jänuransa ajan asunut New Yorkissa, suuren osan siitä yhdessä Ed Sedar-baumin kanssa. Howard Crusen agentti on Mike Friedrich / Star*Reach Produc-tions. ○

Bibliografia:

Wendel
The Gay Presses of New York, 1985
Dancin' Nekkid with the Angels
St. Martin's Press, New York 1987
Wendel on the Rebound
St. Martin's Press, New York, 1989
Early Barefootz
Fantagraphics Books, Seattle, 1990
Stuck Rubber Baby
Paradox Press, 1995

mattoman todelta. Suosittelen lämpimästi."

Kollega Trina Robbins sanoo: "Tämä on oikea romaani, joka vain satuu kertomaan kuvilla." Kirjan esipuheen on kirjoittanut Tony Kushner, jonka näytelmää "Angels in America" esitettiin viime talvena Kansallisteatterin Omapohjassa. Kushner pitää Crusea uranuurtajana alallaan.

Työ alkoi DC:n Piranha Pressille, mutta koska tuo osasto on piirtämisen kestäessä lakkautettu, kirja ilmestyiikin Paradox Pressin logolla. Sekin on kyllä DC:n haara, ja tämä on Paradoxin ensimmäinen kovakantinen sarjakuvakirja. Se on suunnattu aikuisille lukijoille, ei

Pepperin vaimo.

Sammyn johdattamana Toland kohtaa pastoriin, pastorkan ja näiden homo-pojan Lesin sekä tämän ystävän Ginger Rainesin. Gingerin maailma on poliittisesti aktiivien, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien puolesta taisteleva ja näkyvä, ja Lesin homososiaalisesti muulta yhteisöltä piilossa kuhiseva gay-scene.

Syvässä etelässä kun ollaan, elämää ahdistaa konkreettisesti Ku Klux Klan, mutta suurin pelko ja ahdistus lähtee aina ihmisen pelosta omaa tuntematonta itseään kohtaan. Rakkaus ja rohkeus rakastaa onkin sitten se myönteisempi suuri voima, jonka varaan draamallinen jännite kasvaa.

Kirja siis ilmestyi elokuun viimeisel-